Lietas Nr. A420422413
Lietas arhīva Nr. A42-01300-14/18

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2014.gada 4.jūnijā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:

tiesnese A.Zariņa,

piedaloties politiskās partijas „Reformu partija" pārstāvei I.A. un atbildētāja Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja pārstāvēm N.T. un V.O.,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uzpolitiskās partijas „Reformu partija" pieteikumu par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja 2013.gada 24.maija lēmuma Nr.1/3916 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (turpmāk – KNAB) 2011.gada 17.novembrī pieņēma lēmumu Nr.1/9915 par valsts budžeta finansējuma piešķiršanu politiskajai partijai „Reformu partija" (turpmāk – pieteicēja) 135 781,81 *euro* (95 428 Ls) apmērā kalendārā gada laikā, veicot valsts budžeta finansējuma izmaksas četras reizes kalendārajā gadā – līdz 15.janvārim, 15.aprīlim, 15.jūlijam un 15.oktobrim.

[2] 2012.gada 4.aprīlī KNAB Politisko organizāciju finansēšanas kontroles nodaļa pieņēma lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā Nr.870/1-24/48 un nolēma saukt pieteicēju pie administratīvās atbildības saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – LAPK) 166.^{34}panta pirmo un otro daļu un sodīt ar naudas sodu 1422,87 *euro* (1000 Ls) par nepatiesu ziņu norādīšanu vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijā un ziņojumu par dāvinājumiem (ziedojumiem) publicēšanas kārtības neievērošanu, proti, vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijā nebija norādīti darījumi par reklāmas izvietošanu kopsummā 54 137,48 *euro* (38 048,04 Ls) un nebija iesniegti ziņojumi par saņemtajiem dāvinājumiem (ziedojumiem) kopsummā 2259,19 *euro* (1 587,77 Ls).

Ar KNAB priekšnieka 2012.gada 1.jūnija lēmumu Nr.1/4251 minētais lēmums atcelts daļā par pieteicējas saukšanu pie administratīvās atbildības par nepatiesu ziņu norādīšanu vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijā, par ziņojumu par dāvinājumiem (ziedojumiem) publicēšanas kārtības neievērošanu saskaņā ar LAPK 166.^{34}panta otro daļu; nolemts par nepatiesu ziņu norādīšanu vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijā, par ziņojumu par dāvinājumiem (ziedojumiem) publicēšanas kārtības neievērošanu saukt pieteicēju pie administratīvās atbildības saskaņā ar LAPK 166.^{34}panta pirmo daļu un sodīt ar naudas sodu 498,01 *euro* (350 Ls), atstāt lēmumu negrozītu pārējā daļā.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2012.gada 8.oktobra spriedumu lietā Nr.1-27039112/8 KNAB priekšnieka 2012.gada 1.jūnijs lēmums Nr.1/4251 atstāts negrozīts. Minētais spriedums ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas 2013.gada 12.aprīļa spriedumu atstāts negrozīts. Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas 2013.gada 12.aprīļa spriedums nebija pārsūdzams un stājās spēkā tā sastādīšanas dienā.

[3] Ar KNAB 2013.gada 24.maija lēmumu Nr.1/3916 nolemts pārtraukt pieteicējai ar KNAB 2011.gada 17.novembra lēmumu Nr.1/9915 piešķirtā finansējuma izmaksu no Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas 2013.gada 12.aprīļa sprieduma spēkā stāšanās brīža. Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma (turpmāk – Finansēšanas likums) 7.^{3}panta otrā daļa noteic, ka KNAB pieņem

lēmumu par valsts budžeta finansējuma izmaksas pārtraukšanu, ja ir iestājies kāds no šā panta pirmajā daļā minētajiem nosacījumiem. Līdz ar to lēmums par valsts budžeta finansējuma izmaksas pārtraukšanu ir uzskatāms par obligāto administratīvo aktu. Iestādei lietderības un samērīguma apsvērumi nav jāizdara.

[3.2] Pieteicēja savas darbības nodrošināšanā var izmantot citus Finansēšanas likumā paredzētos finansēšanas avotus. Līdz ar to, pārtraucot valsts budžeta finansējuma izmaksas, pieteicējai nav ierobežotas Satversmē garantētās tiesības.

[3.3] Partijas pienākums pirms vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijas iesniegšanas ir noskaidrot visus savus ieņēmumus un izdevumus, kā arī izvērtēt partijas tēriņus, lai nodrošinātu, ka vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijā ir norādīti visi ieņēmumi un izdevumi.

[3.4] Tas, ka pieteicēja, iesniedzot vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarāciju, lūdza sniegt paskaidrojumu par darījumu ar SIA „Engine Communications" iekļaušanu vai neiekļaušanu deklarācijā, nemaina faktu, ka vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijā netika norādītas Finansēšanas likumā prasītās ziņas.

[3.5] Lai gan KNAB priekšnieks, pārskatot biroja amatpersonas piemēroto administratīvo sodu, noteica pieteicējai mazāku sodu, KNAB priekšnieks 2012.gada 1.jūnija lēmumā Nr.1/4251 secināja, ka pieteicēja ir izdarījusi vairākus pārkāpumus, kā arī vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijā nenorādītā priekšvēlēšanu izdevumu summa nav maznozīmīga.

[3.6] Valsts budžeta finansējuma izmaksas ir pārtraucamas, lai nodrošinātu, ka valsts budžeta finansējums tiek izmaksāts, ievērojot Finansēšanas likumā noteikto kārtību un mērķi – nodrošināt politisko partiju finansiālās darbības atklātumu, likumību un atbilstību parlamentārās demokrātijas sistēmai.

[4] 2013.gada 27.jūnijā Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas pieteikums par KNAB 2013.gada 24.maija lēmuma Nr.1/3916 atcelšanu.

Pieteikumā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[4.1] KNAB 2013.gada 15.aprīlī, nepieņemot lēmumu, neveica pieteicējai valsts budžeta finansējuma daļas izmaksu. Finansēšanas likumā nav paredzēts, ka tiesas spriedums ir pietiekams pamats, lai KNAB varētu neizmaksāt pieteicējai iepriekš piešķirtu finansējumu.

[4.2] Finansēšanas likuma 7.^{3}pants jātulko kopsakarā ar Finansēšanas likuma 10.pantu, kurā noteikti konkrēti gadījumi, kuros KNAB priekšniekam ir pienākums pieņemt konkrētus lēmumus.

[4.3] KNAB ne vien formāli jākonstatē, ka deklarācijā nav bijušas norādītas kādas summas un ka ir ticis piemērots administratīvais sods, kas ir stājies spēkā, kā arī deklarācijā neuzrādītā summa pārsniedz 100 minimālās mēnešalgas, bet tam ir vēlreiz jāvērtē visi lietas apstākļi no jauna. Pretējā gadījumā likumdevējs būtu paredzējis iespēju, ka KNAB nav tiesīgs turpināt piešķirtā finansējuma izmaksu kopš sprieduma spēkā stāšanās brīža un nemaz nebūtu paredzējis vēl atsevišķa lēmuma pieņemšanu par finansējuma pārtraukšanu.

[4.4] Pieteicēja nav slēpusi informāciju par rēķiniem. Deklarācijai bija pievienots deklarācijas pielikums par rēķiniem un to summām. Turklāt pieteicēja pēc administratīvā pārkāpuma protokola noformēšanas iesniedza KNAB precizēto deklarāciju, kurā iekļāva visas trūkstošās summas.

[4.5] Finansējuma pārtraukšanas leģitīmais mērķis var tikt sasniegts arī mazāk ierobežojot pieteicējas tiesiskās intereses, piemēram, KNAB izskaidrojot pieteicējai un citām partijām, kā aizpildāmas deklarācijas tad, ja partijas neatzīst rēķinus.

[4.6] Būtiskākā partiju finansējuma daļa ir no valsts budžeta piešķirtie līdzekļi. Neizmaksājot šos līdzekļus, netiek nodrošināta pieteicējas politisko iespēju vienlīdzība iepretim pārējām Saeimā ievēlētajām partijām, kā arī tiek apdraudēta tās turpmākā darbība. Līdz ar to attiecībā pret pieteicēju ir pārkāpts Satversmes 6.pants. Finansējuma pārtraukšana apgrūtina arī no Satversmes 9.panta un 102.panta izrietošo pamattiesību īstenošanu.

[4.7] KNAB bija jāņem vērā, ka pat tad, ja deklarācijā būtu uzrādītas visas neuzrādītās summas, pieteicēja nebūtu pārsniegusi pieļaujamo izdevumu apmēru – 402 046,12 *euro* (282 559,62 Ls).

[4.8] Vācijas Federatīvajā Republikā par samērīgu likumdevējs ir noteicis būtisku finansiālu sankciju piemērošanu pret partiju tikai tādā gadījumā, ja partija apzināti slēpj, nepaziņo kontrolējošai institūcijai informāciju par partijas izdevumiem.

[5] 2013.gada 26.jūlijā un 22.augustā Administratīvajā rajona tiesā saņemti KNAB paskaidrojumi par pieteicējas pieteikumu. Paskaidrojumos papildus pārsūdzētajā lēmumā norādītajiem argumentiem norādīts turpmāk minētais.

[5.1] Ja ir izpildījies kāds no Finansēšanas likuma 7.^{3}pantā ietvertajiem nosacījumiem, kas liedz saņemt valsts budžeta finansējumu, kas ir tikai viens no politisko organizāciju (partiju) finansēšanas avotu veidiem (Finansēšanas likuma 2.pants), politiskajai organizācijai (partijai) nav pamata uzskatīt, ka pretēji Finansēšanas likumā ietvertajam aizliegumam vai ierobežojumam, tā joprojām līdz attiecīga lēmuma pieņemšanai vai tā noformēšanai atbilstoši Administratīvā procesa likuma prasībām un lēmuma spēkā stāšanās brīdim saņems un izmantos valsts budžeta finansējumu, lai arī tas, ievērojot Finansēšanas likuma 7.^{3}pantā ietvertos nosacījumus, vairs nepienākas.

[5.2] Partijai neatkarīgi no viena finansēšanas avota (t.i., valsts budžeta finansējuma) neesamības jānodrošina savu vēlētāju interešu

pārstāvība.

[5.3] Finansēšanas likuma 7.^{3}panta pirmajā un otrajā daļā lietotie vārdi „Birojs pieņem lēmumu" norāda, ka KNAB ir pienākums, nevis tiesības pieņemt lēmumu par valsts budžeta finansējuma izmaksas pārtraukšanu.

Tas, ka Finansēšanas likuma 10.pantā ir lietoti vārdi „Biroja priekšnieka pienākums ir", savukārt Finansēšanas likuma 7.^{3}pantā šādi vārdi nav lietoti, neliecina, ka Finansēšanas likuma 10.pantā ir paredzēta obligāta administratīvā akta izdošana, bet Finansēšanas likuma 7.^{3}pantā iestādei ir rīcības brīvība. Fakts, ka likumdevējs Finansēšanas likuma 10.pantā un 7.^{3}pantā lietojis dažādus formulējumus nenozīmē, ka likumdevējs Finansēšanas likuma 7.^{3}pantā vēlējies atstāt rīcības brīvības administratīvo aktu izdošanā, kas neatbilst Finansēšanas likuma mērķim – nodrošināt politisko organizāciju (partiju) finansiālās darbības atklātumu, likumību un atbilstību parlamentārās demokrātijas sistēmai.

[5.4] Arī no Finansēšanas likuma grozījumu, ar kuriem likums tika papildināts ar 7.^{3}pantu, anotācijas izriet, ka likumdevēja mērķis bija noteikt, ka partija valsts budžeta finansējumu nesaņem, ja tā noteiktā laika periodā ir būtiski pārkāpusi normatīvo aktu nosacījumus.

[5.5] Finansēšanas likuma 7.^{3}panta otrā daļa kā kritēriju valsts budžeta finansējuma izmaksas pārtraukšanai neparedz atkārtotu administratīvā pārkāpuma lietas, kurā lēmums ir stājies spēkā, apstākļu pārvērtēšanu.

[5.6] Nav konstatējams netipisks gadījums, lai iestāde izmantotu tiesības atkāpties no tiesisko seku īstenošanas.

[5.7] Vienlīdzīgu vēlēšanu princips paredz, ka KNAB piemēro Finansēšanas likuma 7.^{3}pantā noteikto kārtību vienlīdzīgi.

[6] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāve pieteikumu uzturēja uz tajā norādīto argumentu pamata. Atbildētāja pārstāves pieteikumu neatzina uz pārsūdzētajā lēmumā un paskaidrojumos tiesai norādīto argumentu pamata.

Motīvu daļa

[7] Tiesa, noklausoties lietas dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējusi lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums ir nepamatots un noraidāms.

[8] Finansēšanas likuma 7.^{3}panta pirmās daļas 2.punkts noteic, ka Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs pieņem lēmumu par atteikumu piešķirt valsts budžeta finansējumu politiskajai organizācijai (partijai), kura atbilst šā likuma 7.^{1} panta pirmās daļas nosacījumam, ja, izskatot iesniegumu, tiek konstatēts, ka pēdējo četru gadu laikā politiskā organizācija (partija) ir sodīta par gada pārskatā vai vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijā nenorādītiem darījumiem vai saņemtiem dāvinājumiem (ziedojumiem), kuru kopsumma pārsniedz 100 minimālās mēnešalgas, un lēmums ir stājies spēkā.

Finansēšanas likuma 7.^{3}panta otrā daļa noteic, ja šā panta pirmajā daļā minētie politiskās organizācijas (partijas) pārkāpumi tiek konstatēti, lēmums par soda piemērošanu ir stājies spēkā vai piespiedu ietekmēšanas līdzeklis piemērots pēc tam, kad pieņemts lēmums par valsts budžeta finansējuma piešķiršanu, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs pieņem lēmumu par valsts budžeta finansējuma izmaksas pārtraukšanu.

Ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja 2012.gada 1.jūnija lēmumu Nr.1/4251 pieteicēja sodīta par vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijā nenorādītajiem darījumiem 54 137,48 *euro* (38 048,04 Ls). Minētais lēmums tika pārsūdzēts. Ar Rīgas apgabaltiesas 2013.gada 12.aprīļa sprieduma spēkā stāšanās brīdi minētais lēmums stājās spēkā. Deklarācijā nenorādīto darījumu kopsumma pārsniedz 100 minimālās mēnešalgas. Pieteicēja šos faktus neapšauba.

Tiesas ieskatā ir īstenojušies Finansēšanas likuma 7.^{3}panta otrās daļas piemērošanas priekšnosacījumi.

[9] Pieteikumā norādīts, ka iestāde nepamatoti secināja, ka tai ir jāizdod obligātais administratīvais akts. No pieteikuma izriet, ka Finansēšanas likuma 7.^{3}panta otrā daļa paredz izdošanas izvēles administratīvo aktu. Tiesas ieskatā minētais arguments nav pamatots tālāk minēto apsvērumu dēļ.

Finansēšanas likuma 7.^{3}panta pirmajā un otrajā daļā lietotie vārdi „birojs pieņem lēmumu" norāda, ka birojam ir pienākums, bet ne tiesības pieņemt lēmumu. Arī minētā panta trešajā daļā ir lietots identisks formulējums. Finansēšanas likuma 7.^{3}panta trešā daļa paredz, ka lēmums par valsts budžeta finansējuma izmaksas pārtraukšanu tiek pieņemts arī tad, ja politiskā organizācija (partija) izbeidz savu darbību vai tās darbība tiek aizliegta ar spēkā stājušos tiesas nolēmumu. Šajā daļā lietotais formulējums ir identisks panta pirmajās divās daļās lietotajam, proti, „lēmums tiek pieņemts", un tas paredz obligāta administratīvā akta izdošanu, jo, partijai izbeidzot darbību, iestādei vienmēr būs pienākums pārtraukt finansējuma izmaksu.

Pieteikumā norādīts, ka Finansēšanas likuma 10.pantā ir lietoti vārdi „biroja priekšnieka pienākums ir", savukārt minētā likuma 7.^{3}pantā šādi vārdi nav lietoti. Tas liecinot, ka 10.pantā ir paredzēta obligāta administratīvā akta izdošana, bet 7.^{3}pantā iestādei ir rīcības brīvība.

Tiesas ieskatā likumdevējs normatīvajos tiesību aktos ir lietojis dažādus vārdus, lai noteiktu iestādes pienākumu izdot administratīvo aktu, par šādu pienākumu liecina ne tikai Finansēšanas likuma 10.pantā lietotie vārdi „pienākums ir". Likumos ne vienmēr lietota tāda terminoloģija, no kuras būtu skaidrs, vai iestāde ir vai nav piešķirta rīcības brīvība *(sal. E.Levits. Ģenerālklauzulas un iestādes (tiesas) rīcības brīvība. Likums un Tiesības, 5.sēj., Nr.7)*. Tiesas ieskatā tiesību normā ietvertās tiesiskā sastāva pazīmes ir noteiktas ļoti konkrēti, likumdevējs nav izmantojis, piemēram, nenoteiktos tiesību jēdzienus. No tiesību normas neizriet kritēriji, pēc kuriem iestādei būtu pamats lemt par dažādu tiesisko seku piemērošanu.

2010.gada 10.jūnija likuma „Grozījumi Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā" anotācijā citastarp norādīts, ka likumprojektā ir noteikta valsts budžeta finansējuma izlietošanas kārtība un paredzēta atbildība par šo noteikumu neievērošanu. Vienlaikus tiek noteikts, ka partija valsts budžeta finansējumu nesaņem, ja tā noteiktā laika periodā ir būtiski pārkāpusi normatīvo aktu nosacījumus. No anotācijas izriet, ka likumdevēja mērķis bija noteikt, ka partija valsts budžeta finansējumu nesaņem, ja tā noteiktā laika periodā ir būtiski pārkāpusi normatīvo aktu nosacījumus. Kritēriji pārkāpuma būtiskuma konstatēšanai ir noteikti likuma 7.^{3}panta pirmajā daļā.

Arī Tieslietu ministrija, kas bija atbildīgā iestāde par minēto grozījumu izstrādi, 2014.gada 7.aprīļa vēstulē Nr.1-22/1396, atbildot uz tiesas lūgumu, paskaidroja, ka likums nepiešķir Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam rīcības brīvību izdarīt lietderības apsvērumus un likuma ietvaros izvēlēties piemērotākās tiesiskās sekas, ja tiek konstatēti Finansēšanas likuma 7.^{3}panta pirmajā daļā minētie pārkāpumi un ir iestājušies minētā panta otrajā daļā noteiktie priekšnoteikumi. Šādā gadījumā Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam ir jāpieņem lēmums par valsts budžeta finansējuma izmaksas pārtraukšanu *(lietas 236.-237.lapa)*.

[10] Pieteikumā, atsaucoties uz Satversmes tiesas 2007.gada 28.septembra lēmumu lietā Nr.2006-41-01, norādīts, ja arī iestādei bija jāizdod obligātais administratīvais akts, tai bija pienākums izvērtēt lēmuma samērīgumu un atkāpties no tiesisko seku īstenošanas.

Administratīvajām tiesām ir tiesības koriģēt likumdevēja kļūdu un novērst likumā paredzēta obligāta administratīva akta izdošanu netipiskos gadījumos, ja tas noved pie samērīguma principa pārkāpuma *(sk. E. Levits. Samērīguma princips un obligātais administratīvais akts. Jurista Vārds, 2007 Nr.13, 27.3.2007)*.

Pieteikumā nav norādīti īpaši apstākļi, kuru dēļ pieteicējas gadījums būtu uzskatāms par netipisku. Pieteikumā arī nav argumentēts, kāpēc iestādes lēmums būtu uzskatāms par klaji nesamērīgu. Par šādiem netipiskiem apstākļiem nav uzskatāma partijas biedru nezināšana un nepietiekamā pieredze ar vēlēšanām saistīto izdevumu uzskaites un partijas biedrību rīcības kontrolē. Ja pieteicējai bija šaubas par deklarācijā iekļaujamajiem izdevumiem, tai bija tiesības savlaicīgi (pirms deklarācijas iesniegšanas) noskaidrot neskaidros jautājumus.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246. – 251.pantu, 253.pantu un 289. – 291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt politiskās partijas „Reformu partija" pieteikumu par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja 2013.gada 24.maija lēmuma Nr.1/3916 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese A.Zariņa